

מטעמי תורת זילים

פרשת שמות – צפורה וברית המילה

משה רבינו היה בדרכו למצרים עם אשתו צפורה ושני בניו. וכאשר הוא הגיע בדרך למלון, בא מלאך וניסה לפגוע בו שנאמר 'וַיְהִי בַדְרֹךְ בְּמִלּוֹן וַיִּפְגְּשׂוּהוּ ה' וַיִּבְקֶשׂ הַמִּיתוֹ' (שמות ד, כז). צפורה הבינה כי זה בא למשה בגלל שהוא עדיין לא מל את בנו, לכן היא מיד לקחה צור ומלה אותו וזרקה את הערלה לפני רגליו של משה. אז המלאך עזב את משה רבינו והוא ניצל כפי שנאמר 'וַתִּקַּח צִפְרָה צֹר וַתְּקַרְתְּ אֶת עֶרְלַת בְּנֶהּ וַתַּגֵּעַ לְרַגְלָיו וַתֹּאמֶר כִּי חָתַן דָּמִים אֶתָּה לִי: וַיִּרְךָ מַמְנוֹ אֶזְרָא אֶמְרָה חָתַן דָּמִים לְמוֹלַת' (שמות ד, כח – כו) (רש"י שמות ד, כד – כו).

ויש להתבונן, במה גמל ה' לצפורה טובה בעולם הזה, על כך שלקחה צור ומלה את בנה ועל ידי כן הצילה את בעלה משה רבינו?

צפורה הצדקת היתה בת זוגו של משה רבינו מיום שנברא העולם

משה רבינו הגיע אל מדין, ושם היו בנות יתרו רועות את צאן אביהן שנאמר 'וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרֻעָה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר: וַלְכֹהֵן מִדְיָן שִׁבְעַת בָּנוֹת וַתִּבְאֵנָה וַתִּדְלְגָנָה וַתִּמְלֹאנָה אֶת הַרְהֻטִים לְהִשְׁקוֹת צֹאן אֲבִיהֶן' (שמות ב, טו – טז). **הרועים ראו את בנותיו של יתרו אשר פרש קודם לכן מעבודה זרה והוחרם בשל כך על ידם** (זוהר פרשת שמות דף יג ע"ב ד"ה אמר ההוא בר נש) **והחליטו להרוג אותן – לכן הם השליכו אותן אל המים** (יילקוט שמעוני רמז קסח ד"ה ותאמרן איש מצרי). **וכשראה משה ברוח הקודש שמזיקים להן מחמת עבודה זרה** (זוהר פרשת שמות דף יג ע"ב ד"ה אמר ההוא בר נש) **הוא קפץ למים והצילן**, שנאמר 'וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיּוֹשֶׁעֶן' (שמות ב, יז) (שמות רבה א, לב). וזהו גם מה אמרו בנות יתרו לאביהן על הצלתן 'וַתֹּאמְרֶיךָ אִישׁ מִצְרַיִם הֵצִילֵנוּ מִיַּד הָרְעִים וְגַם דָּלָה דָּלָה לָּנוּ' (שמות ב, יט). וכאשר שמע יתרו את מעשי האיש אמר להם 'וַיֹּאֲרוּ לָמָּה זֶה עָשִׂיתָ אֶת הָאִישׁ קְרָאֵן לוֹ וַיֹּאכַל לֶחֶם' (שמות ב, כ) (יילקוט שמעוני רמז קסח ד"ה ותאמרן איש מצרי).

צפורה שהיתה אחת מבנותיו של יתרו, רצה מיז כמו 'צפור' והביאה את משה רבינו (שמות רבה א אות לב, יילקוט שמעוני רמז קסח ד"ה ותאמרן איש מצרי). **וידע משה רבינו ברוח הקודש כי צפורה הזאת תהיה בת זוגו** (זוהר פרשת שמות דף יג ע"ב ד"ה מה בין משה ליעקב) **כפי שאכן היתה ראויה לו מששת ימי בראשית** (עפ"י זרע שמשון לר' שמשון נחמני סוף פרשת מטות ד"ה ימדרש רבה עפ"י המקובלים), **ומיום שנברא העולם** (עפ"י יגליא רזיא דף כב ע"א ד"ה גוי"כ הוא ראייה). **ודבר זה נרמז בפסוק "וַיֹּאֲלֵ מֹשֶׁה לְשִׁבְתָּ אֶת הָאִישׁ וַיִּתֵּן אֶת צִפְרָה בְּתוֹ לְמִשְׁה" (שמות ב, כא) כאשר התיבה "צפורה" היא בדיוק גימטריא התיבה "לְמִשְׁה" (פענח רוא' פרשת שמות ד"ה צפרא בגימטריא, נחל קדומים' להחיד"א פרשת בהעלותך אות ט, מגלה עמוקות' פרשת שמות דרוש ג אות ד במהדורה עם פירוש 'פרשת שלום'). **משה ביקש מיתרו "תנה לי את צפורה בתך לאשה", ואכן קיבל אותה ממנו** (יילקוט שמעוני רמז קסח ד"ה ותאמרן איש מצרי. ועי"ש המעשה של משה ויתרו ואכמ"ל) **ונשא אותה לאשה על פי דבר ה'** (זרע שמשון לר' שמשון נחמני סוף פרשת מטות ד"ה מדרש רבה).**

בת זוגו של משה התגלגלה דווקא ביתרו אשר היה חלק מאומת מדין, **לפי שהקב"ה חפץ שכשיקום איזה מלך או גיבור מזרע ישראל לעשות נקמה באומות העולם, אזי צריך שיהיה לו איזה חיבור או קישור עם אומות העולם על מנת לקיים את הכתוב "מְהַרְסִיךָ וּמְחַרְבִּיךָ מִמֶּךָ יֵצְאוּ"** (ישעיה מט, יז). כך היה עם יהושע שלקח את רחב הזונה לאשה והוא השפיל אחר כך את כוחם של שלושים ואחד המלכים שהיו בארץ כנען. כך היה עם שמשון שנשא נשים נכריות והוא השפיל את כוח הפלשתים. וכך היה עם דוד המלך שיצא מרות המואביה כדי שישפיל במלחמותיו את האומות. וכן היה אצל משה רבינו, שכיון שהקב"ה ידע שעתידיים אנשי מדין להחטיא את ישראל, הוא רצה שאחר כך משה רבינו ינקום בהם – לכן עשה שבת זוגו תבוא דווקא מתוך האומה של מדין (יגליא רזיא' תלמיד האר"י ז"ל דף כג ע"א ד"ה תדע שהיה יודע הנחש) (להרחבה על הקשר נוסף בין נשמת משה רבינו ונשמת צפורה עוד מימות קין והבל ראה מאמרנו לפרשת וארא – יגלול נשמת משה רבינו).

צפורה אשת משה היתה צדיקה גמורה (ראש דוד' להחיד"א פרשת מקץ ד"ה שמעתי מעטרת ראשי) **ולא חסרה דבר מצדקתן של שרה רבקה רחל ולאה** (יצמח דוד' לבעל שו"ת בית דוד פרשת שמות ד"ה וּבְתַקוּנֵים תִּקּוּן י"ב בשם ילקוט שמעוני, זרע שמשון' פרשת שמות דף נב ע"ב ד"ה יבבא בתראי בשם המדרש). **היא היתה נאה במראה ובמעשיה הטובים** (מדרש תנחומא' פרשת צו אות יג. ראה פרקי דרבי אליעזר פרק לה ד"ה ותדבר מרים ואהרן במשה) **בין בילדותה ובין בזקנותה** (ילקוט שמעוני רמז תשלח ד"ה ותדבר מרים ואהרן), **והיתה צנועה** (ירבינו אפרים' פרשת שמות מכתבה אשכנזית שמות ב, כב) **וטהורה, כפי ששמה רמזו בפסוק "כָּל צִפּוֹר טְהוֹרָה" (דברים יד, יא), כאשר לא מצינו לשון טומאה ב"צפור".** לכן צפורה היתה ראויה למשה גם מצד מעשיה הנאים והמשובחים (פענח רוא' פרשת שמות ד"ה צפרא בגימטריא).

צפורה הצילה את משה רבינו על ידי קיום מצות מילה ופריעה בבנה

משה רבינו הצטווה לרדת למצרים. **ובזמן שירד על מנת לקיים את ציווי ה'** (גמי נדרים לא ע"ב – נדרים לב ע"א עי"ש) **מחמת טורח הדרך** (הירוקה על התורה' שמות ד, כו) **הוא השהה את מילת הבן שנולד לו** (גמי נדרים דף לא ע"ב – נדרים דף לב ע"א עי"ש). **ואז בעוון עיכוב מצות המילה התחייב משה רבינו והתחייב גם הבן שלו** (נצוצי אורות' להחיד"א על זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב) **כך שהיו שניהם בסכנה** (כתם פז' לר' שמעון לביא מכבר הפיוט יבר' יוחאי על זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב ד"ה קם אחרא פתח). **ואז ירד גבריאל המלאך בשלהבת אש על מנת לשרוף את משה** (זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב ד"ה קם אחרא), **כי גבריאל היה שליח מצד 'מדת הדין' אשר קטרגה על משה רבינו, והוא פגש אותו במלון בדרך וביקש להמיתו** (יגליא רזיא' דף כג ע"א טור ב).

אחר כך באו גם שני מלאכי חבלה הנקראים 'אף וחמה' (גמי נדרים דף לב ע"א בשם רשב"א) **ונעשו כמין 'נחש'** (כתם פז' על זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב ד"ה יקם אחרא פתח' בביאור דברי זוהר) **אשר היה בולע את בנו של משה רבינו** (זוהר פרשת פקודי דף רסו ע"ב ד"ה ותחות אליו) **מראשו ומרגליו עד מקום המילה** (כתם פז' על זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב ד"ה יקם אחרא פתח' בביאור דברי זוהר שם וכן בביאור הגמי' גמי נדרים לב ע"א בשם ר' יהודה בר ביזנא) **במטרה להרוג אותו** (זוהר פרשת פקודי דף רסו ע"ב ד"ה ותחות אליו). אמנם 'הנחש' הזה לא היה יכול לשלוט במשה רבינו עצמו כיון שהוא נולד מהול, כך שלא היה לו כוח עליו. ואדרבא, משה היה גובר עליו בסוד המטה שהיה ל'נחש'. **ואותם המלאכי חבלה כן היו יכולים לשלוט בבנו הקטן היות שהוא היה עדיין ערל** (כתם פז' לר' שמעון לביא מבחר הפיוט יבר יוחאי על זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב ד"ה יקם אחרא פתח' בביאור דברי זוהר). אמנם דעת רש"י בשמות ד, כה וכן גליא רזיא' דף כג ע"א ד"ה יתדע כי אותיות' שמשה רבינו הוא שהיה בסכנה על ידי הנחש).

צפורה הבינה שמשה רבינו התחייב יחד עם הבן (נצוצי אורות' להחיד"א על זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב) **ואז נצנצה בה רוח הקודש** (זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב ד"ה יקם אחרא פתח) **והשכינה נתנה בליבה להבין את סיבת הדבר** (הרמ"ד וואלי שמות פרק ד ד"ה ותקח צפורה צר) **שזה בעבור הברית** (גליא רזיא' דף כג ע"א ד"ה תדע כי אותיות). **לכן היא זרזה את עצמה** (צמח דוד' פרשת בשלח ד"ה והנה מצינו בצפורה) **כמו צפור פורח** (הרוקח על התורה' שמות ד, כה) **ומיהרה לכרות את ערלת בנה** (הרמ"ד וואלי שמות פרק ד ד"ה ותקח צפורה צר) **שנאמר "ותקח צפורה צר ותקרת את ערלת בנה"** (שמות ד, כה) (זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב ד"ה יקם אחרא פתח) **ואחרי חיתוך הערלה, היא עשתה גם מצות 'פריעה' שהוא גילוי בשר העטרה. לכן אמרה אחר כך בלשון רבים "חתן דמים למולת"** (שמות ד, כו), **"למולת" – לשון רבים כנגד מצות מילה ומצות פריעה** (גמי ירושלמי שבת פרק יט הלכה ב, שפתי כהן על התורה' פרשת שמות ד"ה שמעתי שמה שנתרשל, צמח דוד' פרשת בשלח ד"ה והנה מצינו בצפורה' בשם ילקוט שמעוני).

צפורה ידעה שהערלה היא חלקו של 'הנחש'. לכן היא לקחה את ערלת בנה אשר חתכה ממנו, ונגעה בו ברגליו של משה רבינו שנאמר **"ותקרת את ערלת בנה ותגע לרגליו"** (שמות ד, כה). **ובזה כביכול אמרה צפורה למקטרג "כלום אתה מבקש את דמי בעלי מפני שהתרשל במצות המילה ולא נתן לך את 'הערלה' שהיא חלקך הראוי לך! – הרי הערלה כעת מושלכת לפניך! לכן תתפרד ממנו ותשבבות מקטרוגך ותניח מלצערך!"** (הרמ"ד וואלי שהיה תלמיד חבר להרמח"ל שמות פרק ד ד"ה ותגע לרגליו). **בעקבות כך עזב גם המלאך גבריאל את משה רבינו שנאמר "ויירף ממנו"** (שמות ד, כו) **ולא ניסה יותר להרוג את משה רבינו** (גליא רזיא' מתלמידי האר"י ז"ל דף כג ע"א ד"ה תדע כי אותיות). **וכך צפורה כיפרה על משה במעשיה כמו ש'ציפורי מצורע' מכפרים, וזה נרמז בשמה 'צפורה'** (רבינו אפרים על התורה' מגדולי הראשונים בפרשת שמות חלק מכתבה אשכנזית פרק ד, כה, 'הרוקח על התורה' מגדולי הראשונים שמות ד, כה).

שם האדם מעיד על שורש נשמתו, וצפורה למדה מתוך שמה כי היא צריכה לעשות לו 'מילה' שהיא גמטריא התיבה 'פה' (דגל מחנה אפרים' סוף פרשת שמות ד"ה ותקח צפורה צר). **ואז על ידי חיתוך ערלת הבן של צפורה** (זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב ד"ה יקם אחרא פתח) **ניצל גם הבן בעצמו** (עפ"י כתם פז' על זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב ד"ה יקם אחרא פתח' בביאור דברי זוהר) **כפי שצפורה אמרה "כי חתן דמים אתה לי"** (שמות ד, כה) **והתכוונה גם על בנה, כי התינוק נקרא בשם "חתן"** (גמי נדרים דף לב ע"א בדעת רשב"א) **כפי שנוהגים לקרוא לתינוק הנימול בשם 'חתן'** (יאבן עזרא' שמות ד, כה ד"ה ותקח צפורה). **ואחרי המעשה אמרה צפורה "מה חביב הוא דם מילה זה אשר הציל את החתן מידי מלאך החבלה"** (יתרוסם יונתן' שמות ד, כו) (להרחבה על שייכות הערלה ליחשי' ראה מאמרנו לפרשת וירא – ערלת הבשר של ברית המילה).

צפורה היתה אשת משה רבינו משך כל חייה אף שהוא היה פרוש ממנה

כאשר יצא אהרן לקראת משה רבינו ופגש אותו בהר האלקים, הוא ראה שהביא עמו את אשתו ושני בניו. ומיד הוכיחו מדוע הוא מוסיף לגלות מצרים גם את משפחתו בשעה שהם כבר מצטערים על ישראל הנמצאים שם. **אז משה רבינו שמע לו ושלח את שני בניו יחד עם אשתו אל בית אביה** (רש"י שמות יח, ב) **לאחר שכתב לה גט גירושין 'על תנאי' – כלומר שהוא לא מגרשה אלה מפני שישאל נמצאים בגלות מצרים, וכשיצאו משם הגט יהיה בטל. לכן כאשר יתרו בא והחזיר את צפורה ובניה אל משה שהיה במדבר יחד עם ישראל, נאמר "ויקח ויתרו חתן משה את צפורה אשת משה אחר שלוחיה"** (שמות יח, ב), **כלומר נקראה עתה "אשת משה" כי זה "אחר שלוחיה" בגט, כלומר אחרי שהגט היה בטל והיא חזרה להיות אשתו** (יראש דוד' להחיד"א פרשת יתרו ד"ה 'יראיתי במכתב למר' בשם בנו של זקנו הרב יחסד לאברהם).

יתרו וצפורה באו חזרה לפני משה רבינו רק לאחר שיצאו עם ישראל ממצרים ונקרע להם ים סוף וקיבלו את התורה על הר סיני (עפ"י רש"י שמות יח, ח – ט). **ובכל אותה העת צפורה גידלה לבדה את שני הבנים, ללא משה רבינו, והשתדלה אחריהם** (זוהר פרשת יתרו דף סט ע"ב ד"ה ואת שני בניה) **ואף הצטערה בצער גידולם** (רבינו אפרים' על התורה פרשת יתרו יח, ב). **לכן שני הבנים נקראו בפסוק "בניה" של צפורה ולא נקראו 'בניו' של משה, כפי שנאמר "ויקח ויתרו חתן משה את צפורה אשת משה אחר שלוחיה: ואת שני בניה אשר שם האחד גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה: ושם האחד אליעזר כי אלהי אבי בעזרי ויצלני מחרב פרעה"** (שמות יח, ב – ד) (זוהר פרשת יתרו דף סט ע"ב ד"ה ואת שני בניה).

משה רבינו קיבל על עצמו להיות פרוש מצפורה קודם שהיא חזרה אליו (כסא רחמים' להחיד"א על מסכת אבות דרבי נתן פרק ב בחלק 'יתוספות' ד"ה ואני בעניי אומר). **כי כאשר אמר הקב"ה למשה רבינו קודם מתן תורה שיקדש את העם, כפי שנאמר "ויאמר אל העם היו נכנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה"** (שמות יט, טו) (מדרש תנחומא' פרשת צו אות יג ד"ה ומנין היתה יודעת מרים) **גילה משה רבינו בדעתו לפרוש לגמרי מאשתו, היות שהוא מזומן בכל יום ויום ובכל שעה לדבר עם הקב"ה, והוא אינו יודע מתי מדבר עמו ביום או בלילה – והסכים הקב"ה לדעתו** (אבות דרבי נתן' פרק ב' ד"ה 'פירש מן האשה'. ראה 'כסא רחמים' להחיד"א על מסכת אבות דרבי נתן פרק ב בחלק 'יתוספות' ד"ה ואני בעניי אומר).

לכן כאשר אמרו למשה כי אלדד ומידד מתנבאים במחנה, שמעה זאת צפורה ואמרה "אוי להם לנשותיהן של אלו שהם נזקקים לנבואה ויהיו פורשים מנשותיהם כפי שפירש בעלי ממני" (מדרש תנחומא: פרשת צו אות יג ד"ה ומנן היתה יודעת מרים), והן נעשות עקרות מעכשיו" (ילקוט שמעוני רמז תשל"ו ד"ה יתדבר מרים ואהרן ועי"ש). ובנוסף לכך כששמעה צפורה את הנשים מספרות על הנסים והנפלאות שעשה הקב"ה על ים סוף, היא היתה בצער על שלא זכתה לראות את קריעת ים סוף ואת הנקמה שעשה ה' באויבי ישראל (גליא רזיא' דף מד ע"ב טור ב ד"ה ותמצא). והיא גם הצטערה (ספר יגלול נשמות' להרמ"ע מפאנו אות קנב) מאוד (יקהלת יעקב' ערך 'צפי' ד"ה צפורה אשת משה) על שלא זכתה לומר שירה על הים (ספר יגלול נשמות' להרמ"ע מפאנו אות קנב) יחד עם שאר הנשים (יקהלת יעקב' ערך 'צפי' ד"ה צפורה אשת משה) בשירתה של מרים (מגלה עמוקות' פרשת בא ד"ה ודבורה הנביאה).

צפורה זכתה להיות אשת משה רבינו כל ימיה (גליא רזיא' דף מד ע"ב טור ב ד"ה ותמצא) ואף אחרי מותה היא נטמנה עמו במערת המכפלה (פירוש קדמוני' על 'ספר התמונה' תמונה ג ד"ה ר"יש ב"ו הר"יש, 'דבש לפי' להחיד"א מערכת צ אות ג ערך 'צפורה' בשם ילקוט ראובני. ועי"ש מה שהביא בדעת הזוהר). כי ישנם חמשה זוגות במערת המכפלה, שלשה ידועים ושנים נסתרים (ספר התמונה' לר' ישמעאל כהן גדול תמונה ג ד"ה ר"יש סוד הכות). שלשת הגלויים הם – אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה. ושניים הנסתרים הם – אדם וחווה, משה וצפורה (פירוש קדמוני' על 'ספר התמונה' תמונה ג ד"ה ר"יש ב"ו הר"יש, 'ילקוט ראובני' פרשת זאת הברכה ד"ה ה' זוגות נקברו). ולכן מה שנאמר על משה "וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קַבְרֹתָיו עַד הַיּוֹם הַזֶּה" (דברים לד, ו), הכוונה שלא ידע "איש" אבל המלאכים ידעו והם אלו שלקחו אותו אל מערת המכפלה אחרי מותו (פירוש קדמוני' על 'ספר התמונה' תמונה ג ד"ה ר"יש ב"ו הר"יש).

ועל כך נאמר למשה "כִּי מִנְגִד תִּרְאֶה אֶת הָאָרֶץ וְשָׁמָּה לֹא תִבּוֹא" (דברים לב, נב) הכוונה שאתה בעצמך לא תבוא, אבל המלאכים כן יביאוך לשם במהרה (פירוש קדמוני' על 'ספר התמונה' תמונה ג ד"ה ר"יש ב"ו הר"יש). ועוד רמז לכך בפסוק "וַיִּדְבֹר אֶל עֲפְרוֹן בְּאֲזְנֵי עַם הָאָרֶץ לֵאמֹר אֵךְ אִם אֶתָּה לוֹ שְׁמִיעֲנִי נְתַתִּי כֶסֶף הַשָּׂדֶה קַח מִמֶּנִּי וְאֶקְבְּרָה אֶת יְמֵי שְׁמִי" (בראשית כג, יג), שאמר "וְאֶקְבְּרָה" – לעתיד לבוא, "אֶת מְתִי" – הוא משה הרמז בצירוף אותיות "שְׁמִי" (שמו אברהם' לר' אברהם פלאגי חלק א' דף קמו ע"ב ערך מערת המכפלה אות יד ד"ה וידבר אל עפרון). וכן נרמז בתוך הפסוק "וְאַחֲרַי כֵּן קָבַר אֲבָרְהָם אֶת שָׂרָה אֲשֶׁתוֹ אֶל מְעַרַת שְׂדֵה הַמְּכַפְלָה" (בראשית כג, יט) שראשי התיבות יוצאות 'משה' (חומת אנך' להחיד"א פרשת חיי שרה אות ז עי"ש, 'שמו אברהם' לר' אברהם פלאגי חלק א' דף קמו ע"ב ערך מערת המכפלה אות יד ד"ה וידבר אל עפרון), כדי להודיע שגם משה רבינו עליו השלום נקבר שם (שמו אברהם' לר' אברהם פלאגי חלק א' דף קמו ע"ב ערך מערת המכפלה אות יד ד"ה וידבר אל עפרון).

נשמתה של צפורה התגלגלה בדבורה הנביאה

נשמת צפורה שָׁבָה והתגלגלה בדבורה הנביאה (ספר יגלול נשמות' להרמ"ע מפאנו אות קנב, גליא רזיא' דף מד ע"ב טור ב ד"ה ותמצא, 'יקהלת יעקב' ערך 'דב' ד"ה דבורה, 'מדבר קדמוני' להחיד"א מערכת צ אות כו בשם 'גליא רזיא') שהיתה שורה עליה רוח הקודש. לכן ברק רצה שהיא תצא עמו למלחמה כי ידע שלא יבוא לו נזק מחמת 'רוח הקודש' שעליה, כפי שנאמר "וַיֹּאמֶר אֲלֵיהָ בָרַק אִם תִּלְכִּי עִמִּי וְהִלַּכְתִּי וְאִם לֹא תִלְכִּי עִמִּי לֹא אֶלְדָּךְ" (שופטים ד, ח) (וזהר פרשת ויקרא דף כא ע"א ד"ה רבי יוסי פתח). ודבורה היתה נקראת "אִשָּׁה נְבִיאָה אֲשֶׁת לְפִדְוֹת" (שופטים ד, ז) כדי לרמוז שהיתה בגלגול קודם אשתו של משה רבינו שניתנה התורה על ידו 'בלפידים' (גליא רזיא' דף מד ע"ב טור ב ד"ה תדע שהיה יודע הנחש).

יחד עם דבורה התגלגל גם ניצוץ אחד ממשה רבינו ונכנס בבעלה ברק בן אבינועם (גליא רזיא' דף מד ע"ב טור ב ד"ה תדע שהיה יודע הנחש), ונרמז בשמו 'ברק' על שם הברקים שהיו במתן תורה (צמח דוד' לבעל שו"ת בית דוד פרשת בשלח ד"ה ודבורה אשה נביאה). והוא גם נקרא 'בן אבינועם' על שם משה רבינו שנקרא בשמות 'אבן-גדור' 'אבן-שוכו' 'אבן-זנוח' כמוזכר בפסוק "יִרְדּוּ אֲבִי גְדֹר וְאֶת חֲבֵר אֲבִי שׁוֹכֹ וְאֶת יְקוֹתִיאֵל אֲבִי זְנוּחַ" (דברי הימים א' ד, יח) (ראה גמי מגילה דף יג ע"א וכן ויקרא רבה' א, ג בביאר שמות אלון). ובשמו 'בן אבינועם' יש את התיבה 'נועם' על שם המזמור "וַיְהִי נֶעֱם אֶלְהֵינוּ עֲלֵינוּ" (תהלים צ, יח) שאותו תיקן משה רבינו עליו השלום (ראה רש"י גמי' שבועות דף טו ע"ב ד"ה ושיר של פגעים) (מגלה עמוקות' פרשת בא ד"ה ודבורה הנביאה).

צפורה רמזה לכך שהיא עתידה להתחתן שוב עם משה בגלגול דבורה, כאשר נצנצה בה רוח הקודש ואמרה "חַתַּן דְּמִים לְמוֹלֶת" (שמות ד, כז) (גליא רזיא' דף כב ע"ב ד"ה תדע שהיה יודע הנחש) וכוונתה בזה היתה גם על משה רבינו שהיה בסכנת חיים (עפ"י רש"י שמות ד, כה). דבורה זכתה לנבואה בעבור שהיתה עושה פתילות עבות לנרות של בית המקדש (יקהלת יעקב' ערך 'דב' ד"ה דבורה אות ג בשם 'תנא דבי אליהו'), שכשם שריבתה אור בבית המקדש כך זכתה להרבות אורה בישראל (ילקוט חדשי' ערך דבורה אות יא). ובשעה שהיא התנבאה פירשה מבעלה ברק (יקהלת יעקב' ערך 'דב' ד"ה דבורה אות ג בשם המדרש) ותיקנה בזה מה שהיא התרעמה על משה רבינו על שפירש ממנה מחמת נבואתו (צמח דוד' לבעל שו"ת בית דוד פרשת בשלח ד"ה ודבורה אשה נביאה, 'מדבר קדמוני' להחיד"א מערכת צ אות כו בשם 'צמח דוד').

דבורה תיקנה את ישראל במצות הפריעה כשם שעשתה בגלגול צפורה

בני ישראל דחו מהם את ברית המילה בדור שלפני דבורה הנביאה, על ידי שחלק מהם לא היו פורעים (וזהר פרשת שמות דף ג ע"ב ד"ה רבי יוסי פתח) וכל מי שמל ולא פרע את המילה כאילו לא מל (גמי' שבת דף קלו ע"ב, וזהר פרשת בראשית דף לב ע"א תוספתא ד"ה תנינן מל ולא פרע). ועל כך נאמר עליהם "וַיִּשְׁפְּחוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכְּרוּ אֶתְּם בְּיַד סִיסְרָא שֶׁר צָבָא חֲצוּר" (שמואל א' יב, ט), נאמר "וַיִּשְׁפְּחוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם" – על כך שדחו מהם את הברית מילה הקדושה (וזהר פרשת שמות דף ג ע"ב ד"ה רבי יוסי פתח) ועל זה גם נאמר עליהם "וַיַּעֲזְבוּ אֶת ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם הַמוֹצִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שופטים ב, יב) (עפ"י וזהר בראשית דף לב ע"ב ד"ה שם יתנו צדקות).

ומעת שהחלו ישראל לבטל את פריעת המילה, הם נמסרו בידי שאר העמים. לכן נאמר בסמיכות "וַיִּשְׁפְּחוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכְּרוּ אֶתְּם בְּיַד סִיסְרָא שֶׁר צָבָא חֲצוּר" – "וַיִּשְׁפְּחוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם" – במצות המילה, ואז "וַיִּמְכְּרוּ אֶתְּם בְּיַד סִיסְרָא שֶׁר צָבָא חֲצוּר" –

כלומר שמחמת כן נמסרו בידי סיסרא שר צבא חצור (זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב ד"ה תא חזי לא שליטו). **וזה היה למעשה שלטון שרי 'הקליפה' העליונים עליהם, כל עוד שלא הסירו את 'הקליפה' ההיא בבשרם ופרעו אותה** (יכתם פז' על זוהר בראשית דף לב ע"א ד"ה והשלים הענין). **וכן נאמר על שלטון יבין מלך כנען ושר צבאו סיסרא "והוא לחץ את בני ישראל בַחֲזָקָה עֲשָׂרִים שָׁנָה"** (שופטים ה, ג) מחמת עוון ביטול הפריעה (יצמח דוד' פרשת בשלח ד"ה והנה מצינו שצפורה).

אז באה דבורה שהיתה אחת משבע נביאות שעמדו לישראל (גמ' מגילה דף יד ע"א) **והיא החזירה את ישראל למוטב** (זוהר פרשת כי תשא דף קצ ע"א ד"ה יאליהו מה כתיב' בשם אליהו הנביא) **על ידי שתקינה שישראל ימולו בפריעה** (יצמח דוד' פרשת בשלח ד"ה ידבורה אשה נביאה' מדרושי האר"י ז"ל בשם זוהר, 'מדבר קדמות' להחיד"א מערכת צ אות כו ד"ה צפורה) **כדי שלא יהיה שליטה לשרי 'הקליפה' עליהם. והיא הכריחה את ישראל להתנדב להסיר את קליפת הערלה מבשרם** (יכתם פז' על זוהר בראשית דף לב ע"א ד"ה והשלים הענין) **ולקיים את מצות הפריעה בברית המילה** (זוהר בראשית דף לב ע"ב ד"ה דבר אחר שם יתנו צדקות, זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב ד"ה תא חזי לא שליטו, זוהר פרשת שמות דף ג ע"ב ד"ה רבי יוסי פתח), **ואז נכנעו שונאיהם של ישראל תחתיהם** (זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב ד"ה תא חזי לא שליטו) **ובאה להם הישועה והגאולה בזכות שפרעו עצמם בברית המילה. לכן הקדים הפסוק את דבורה הנביאה לברק בן אבינועם שנאמר "וַתֵּשֶׁר דְּבוֹרָה וַבֶּרֶק בֶּן אֲבִינוּעַם בַּיּוֹם הַהוּא לְאָמֹר"** (שופטים ה, א), **לפי שהיא היתה עיקר הנס** (זכר דוד' לר' דוד זכות ממדוינא מאמר ראשון פרק יוד דף כו ע"ב ד"ה יוכל זה' בשם הקהלת יעקב).

דבורה היתה הגונה להציל את ישראל בעת ההיא (ראה ילקוט שמעוני' שמואל א' בסוף רמז קז), **ודווקא לה היה נאה לעשות את מצות המילה** (יצמח דוד' פרשת בשלח ד"ה והנה מצינו שצפורה' בשם דרושי האר"י ז"ל) **אפילו שהיו באותו הדור עוד צדיקים גדולים** (יצמח דוד' פרשת בשלח ד"ה ידבורה אשה נביאה') **לפי שהיא היתה גלגול צפורה שהשתדלה והזדרזה במצות המילה והפריעה של בנה, על כן גם עתה שהיתה בגלגול דבורה היה ראוי לה לעשות זאת לישראל שיקיימו על ידה את מצות הפריעה, והיא תצילם בזה ממיתה כמו שהצילה צפורה לאותו התינוק ממיתה על ידי המילה** (יצמח דוד' פרשת בשלח ד"ה והנה מצינו שצפורה'). **וכן היה בכוחה של דבורה להכניע את הסטרא אחרא באותו הדור, כיון שהיא היתה צפורה שבה מיתרו שהוא מצד הטומאה, והתקיים "מְהֵרָסֶיךָ וּמְחַרְבֶיךָ מִמֶּךָ יֵצְאוּ"** (ישעיה מט, יז) (גליא רזיא' דף מד ע"ב טור ב ד"ה ותמצא).

דבורה גילתה בשירתה על מעלת מצות פריעת המילה

על מה שלא זכתה צפורה לומר שירה על הים יחד עם חברותיה, היא זכתה בגלגול דבורה לשיר שירה (גליא רזיא' דף מד ע"ב טור ב ד"ה ותמצא) **ברוח הקודש** (ומכילתא' פרשת בשלח אות ו ד"ה רבי נחמיה אומר, 'גלגולי נשמות' להרמ"ע מפאנו אות קנב, 'ילקוט ראובני' שמות כ, בא ד"ה דבורה היא גלגול, 'זכר דוד' לר' דוד זכות ממדוינא מאמר ראשון סוף פרק ד ד"ה יראיתי כתוב' בשם 'דבש לפי מהמרי' סרוק), **היא השירה שאמרה בה דבורה "עוֹרֵי עוֹרֵי דְבָרֵי שִׁיר" (שופטים ה, יב) (גליא רזיא' דף מד ע"ב טור ב ד"ה ותמצא).** **לכן נאמר לפני תחילת השירה "וַתֵּשֶׁר דְּבוֹרָה וַבֶּרֶק בֶּן אֲבִינוּעַם בַּיּוֹם הַהוּא לְאָמֹר"** (שופטים ה, א) **כלומר ששרה "בַּיּוֹם הַהוּא" דווקא, כי היא לא שרה בשעת יציאת מצרים שעליו נאמר "וַיִּשְׁעֵהוּ ה' בַּיּוֹם הַהוּא אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרַיִם וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם מֵת עַל שְׁפַת הַיָּם" (שמות יד, ט) (מגלה עמוקות' פרשת בא ד"ה ודבורה הנביאה).** **ואף שבזמן מרים הנשים אמרו לבדן שירה, הרי שעתה צפורה שרה עם האנשים. ודבר זה היה על פי ה', כמו שהיא גם לימדה תורה ברבים ושפטת את ישראל על פי ה'** (ראה יתנא דבי אליהו' בחלק אליהו רבא פרק י ד"ה ברוך המקום ברוך הוא) **מה שלא היה בכל שאר הנשים** (ובגדי אהרן' על התורה פרשת במדבר דף ב ע"ב טור א בשם הישפתי כהן' על התורה).

מה שזיכה את צפורה לשוב בגלגול על מנת לשיר את השירה, היה זכות המילה שמלה את בנה שעליה נאמר "וַתִּקַּח צִפְרָה צֶרַח וַתִּקְרָת אֶת עֶרְלַת בְּנָהּ" (שמות ד, כה) (גלגולי נשמות' להרמ"ע מפאנו אות קנב, 'קהלת יעקב' ערך 'צפי' ד"ה צפורה אשת משה) **ועל ידה באה גם לזכות את עם ישראל כולו במצות פריעת המילה (יצמח דוד' פרשת בשלח ד"ה והנה מצינו שצפורה). **ולזה רמזה דבורה בתחילת שירתה כשאמרה "בִּפְרֹעַ פְּרֻעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל" (שופטים ה, ב) שהוא מלשון פריעת המילה** (גלגולי נשמות' להרמ"ע מפאנו אות קנב) **כדי לרמוז שזכתה לשירה על ידי פריעת המילה שעשתה לבנה בגלגול צפורה** (זכר דוד' לר' דוד זכות ממדוינא מאמר ראשון סוף פרק ד ד"ה יראיתי כתוב' בשם 'דבש לפי מהמרי' סרוק). **והיא פתחה את שירתה בעניין זה של 'הפריעה' גם כדי ללמד כי בסיבת ביטול מצות הפריעה בדורה שלטו האומות בישראל, ואילו קיום מצות הפריעה על ידי העם היה סיבת הנס והניצחון. וזה הוא מה שאמרה בהמשך דבריה "בִּפְרֹעַ פְּרֻעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בַּהֲתַנְדָּב עִם בְּרַכּוֹ ה'" (שופטים ה, ב) ('אור החמה' על זוהר פרשת לך לך דף צג ע"ב ד"ה יאלא הכי מהרמ"ק. ראה זוהר פרשת שמות דף ג ע"ב ד"ה רבי יוסי פתח).****

הקב"ה שבוחן את לבבות בני האדם ידע שהצטערה צפורה על כך שלא ראתה בנקמת אויבי ישראל בגלגולה כצפורה. לכן זיכה אותה שכאשר התגלגלה בדבורה הנביאה היא ראתה את נקמת ה' באויבי ישראל, כפי שאמרה בסוף שירתה "כִּינִי יִאֲבֹדוּ כָּל אוֹיְבֵיךָ ה'" (שופטים ה, לא) (גליא רזיא' דף מד ע"ב טור ב ד"ה ותמצא). **ורמזה דבורה בשירתה גם על גלגולה הקודם כאשר אמרה "רִכְבֵּי אֲתַנּוֹת צַחְרוֹת יִשְׁבִּי עַל מִדְיָן" (שופטים ה, ט), "עַל מִדְיָן" – הוא רמז שמשוה מצא אותה כזיווג אחרי שהתגיירה כאשר היתה 'בין החוחים' בארץ מדין (מגלה עמוקות' פרשת בלק ד"ה וכשם שלא מצא משה), **וכפי שנאמר אז "וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרֻעָה וַיִּשָּׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיִּשָּׁב עַל הַבְּאֵר : וּלְכַהֵן מִדְיָן שִׁבְעַת בָּנוֹת וַתִּבְאֲנָה וַתִּדְלְגָנָה וַתִּמְלְאֲנָה אֶת הַקְּרֻסִים לְהִשְׁקוֹת צֹאן אֲבִיהֶן" (שמות ב, טו – טז). ה' יראנו נפלאות מתורתו, אמן.****

העלון גם לעילוי נשמות: יחודית בת ודה רוזיטה וכל משפחתה	העלון גם לעילוי נשמות: יריב בן יחודית היי	העלון גם לעילוי נשמות: אליהו בן גינט ז"ל ת. נ. צ. ב. ה.	העלון גם לעילוי נשמות: רחל בת גרשון הנולדת משרה אשת דוד ז"ל תלביע'א מטבת התשי"ט ת. נ. צ. ב. ה.	העלון גם לעילוי נשמות: אהרן בן עזיזה ז"ל אָרְלֵט עֲלֵיהָ בת פורטון מטעודה ז"ל ת. נ. צ. ב. ה.	העלון גם להפואת ציונה שושנה בת תנה במון היי אליהו בן גיבקר היי שה ברומו ושלם ליהם רפואה לילית	העלון גם לעילוי נשמות: שרה סילבי בת עזיזה ז"ל ת. נ. צ. ב. ה.	העלון גם לעילוי נשמות: מאיר בן משה ז"ל, יונה בן שמואל ז"ל, ברטה בתיה בת מאיר ז"ל, חיים בן לייב ז"ל, מרים בת שמואל ז"ל ת. נ. צ. ב. ה.	העלון גם לעילוי נשמות: יצחק בן רבקה ז"ל הרב יצחק שלמה בן שרה ז"ל ת. נ. צ. ב. ה.
--	--	---	---	---	---	--	---	---